

Waar zijn de juichende massa's ?

25 maart 2003

Dag zes. Amerikaanse en Britse troepen staan op 80 km van Bagdad, in Kerbala, het geestelijk centrum en de heilige stad van de sji'itische moslims. Maar er zijn nog geen juichende massa's te bespeuren.

Algemeen was verwacht dat de Amerikaanse en Britse troepen zeer snel en zonder veel oponthoud door het zuidelijke gedeelte van Irak zouden oprukken. In 1991, in de nasleep van de Golfoorlog, waren de bewoners van Basra in opstand gekomen tegen het regime van Saddam Hoessein. Planners en waarnemers gingen er dan ook van uit dat de haat tegen het Iraakse regime zó evident was, dat de buitenlandse troepen als bevrijders zouden worden onthaald. De media zouden deze scènes onmiddellijk wereldwijd verspreiden en aldus een positief beeld geven aan de invasie.

De opmars is inderdaad volgens plan verlopen. Zowat driekwart van het grondgebied moet nu min of meer onder controle zijn van de westerse strijdkrachten (die, ietwat eufemistisch, omschreven worden als de 'coalitiestrijdkrachten'). Wat niet naar wens is verlopen, is een reeks van onverwachte tactische tegenslagen en, vooral, niet gerealiseerde verwachtingen.

Er lijkt een patroon te zitten in de volgende gebeurtenissen – ook al zijn die, elk apart genomen, wellicht niet doorslaggevend: aanhoudende schermutselingen in dorpen en steden waarvan gezegd was dat ze bevrijd waren (naast het intussen berucht geworden Oemm Qasr en Nasiriyah, vandaag ook opnieuw rond de olievelden van Rumailah en het al-Faw-schiereiland); hinderlagen; een onverwacht laag aantal krijgsgevangenen; het uitblijven van grote vluchtelingenstromen richting Turkije, Iran of Koeweit; en – geheel tegen de verwachtingen in – **de terugkeer van Iraakse ballingen naar hun vaderland**.

Wat we vandaag beleven is dus geen herhaling van wat er gebeurd is in 1991, toen tienduizenden troepen zich reeds in de eerste dagen hadden overgegeven aan de VN-troepen en toen honderdduizenden Iraakezen op de vlucht sloegen, op zoek naar veiligheid in de buurlanden. Die beweging zien we vandaag niet. Meer zelfs. De BBC-correspondent in Amman, Jordanië, bevestigt dat zowat 5000 Iraakse ballingen reeds teruggekeerd zijn om hun land te verdedigen tegen de invallers, terwijl De correspondent citeert een oud-luchtmacht officier, die jarenlang heeft vast gezeten in Saddams gevangenschappen en thans als balling in Amman leeft. Indien de Verenigde Staten in Irak zouden blijven, aldus de man, zullen zij ondervinden dat het zoals in Palestina zal zijn: zelfs de kinderen zullen de wapens tegen hen opnemen. Er zullen zelfmoordaanslagen komen en ontvoeringen en zij zullen gedood worden.

Misschien is het voorbarig om reeds van een 'patroon' te spreken. Vandaag heeft het er alle schijn van dat de planners en hun opdrachtgevers een cruciale misrekening hebben gemaakt: de vijandigheid tegen het regime van Saddam Hoessein zet zich blijkbaar niet automatisch om in vreugde om de bevrijding door de Verenigde Staten en Groot-Brittannië.

Sommigen, waaronder Paul Wolfowitz, vermoeden dat de bevolking – en op de eerste plaats de onderdrukte sji'ieten – het momenteel nog niet aandurven om hun vreugde te uiten. De gevolgen van hun opstand van 1991 indachtig (de Amerikaanse president had hen opgeroepen om in opstand te komen en toen ze dat deden, kwamen de Verenigde Staten hen niet ter hulp, zodat het oproer bloedig werd neergeslagen), zouden zij afwachten totdat er zekerheid zou bestaan dat de gehate *fedayeen* en andere troepen van het regime definitief zouden verdwenen zijn. Dat zal er een 'explosie zijn van vreugde en opluchting,' aldus Wolfowitz vanmorgen op de BBC. Misschien. Als de inwoners van Basra de Amerikanen en de Britten alsnog onthalen als hun bevrijders, dan zal dat de kritiek op de invasie grotendeels doen verstommen. De verslaggeving uit Oemm Qasr, Basra, Nasiriyah toont momenteel echter weinig dat hierop wijst – integendeel. Het lijkt er eerder op dat iedereen onderschat heeft hoe het Iraaks patriottisme iedereen mobiliseert, Sji'ieten, Soennieten en, wie weet, ook Koerden.

Als we de komende dagen geen vreugdescènes zien in Basra en als de Republikeinse Garde weerstand biedt in plaats van te vluchten, dan moet het ergste gevreesd worden: het nachtmerriescenario van een stadsguerrilla, waar een bloedige slag om elk huizenblok geleverd wordt, met honderden, zoniet duizenden slachtoffers aan weerszijden.

In die zin heeft de Britse eerste minister gelijk, toen hij vandaag verklaarde dat we een cruciaal moment hebben bereikt. De komende dagen zullen duidelijk maken of de gevechten binnen een week voorbij zijn of zich daarentegen tot in april of mei zullen voortslepen. De oorlog zal gewonnen zijn, maar de vrede zal dan nog veraf zijn.

www.rikcoolsaet.be